

Cumhuriyet Yürüyüşü Partisi (LREM) Taraftarlarının Robot Resmi

Gilles FINCHELSTEIN *

Çeviri: Cemal Cem ANARAT *

Çevirmen Önsözü

Çevirisini yapmış olduğum ve Jean-Jaurès Vakfı Başkanı Gilles Finchelstein'ın yazarı olduğu Eylül 2018 tarihli bu makalenin başlığı "Cumhuriyet Yürüyüşü Partisi (LREM) Taraftarlarının Robot Resmi"dir. Makale, Fransa'da son yıllarda büyük bir hızla yükselen Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve partisinin seçim başarısının yanı sıra Fransız toplumunun sosyal ve ekonomik profilini anlamaya katkı sunan önemli bir analizler bütünüdür. Bu makale yalnızca Avrupa Birliği'nin büyük bir gücü olan Fransa'yı ve seçmenini anlama-

ya değil aynı zamanda ülkemizin iç dinamiklerine bakarken nasıl analiz yapabileceğimiz sorusuna yönelik önemli cevaplar içerebilir. Bu çevirinin 2018 yılının siyasi dinamiklerinin bir değerlendirmesi olduğu unutulmamalıdır.

Bu makale, başkanlık seçimleriyle hızlı bir şekilde yükselen Macron'u ve partisini destekleyenlerin profilini tanımanın yanında, Fransa'daki toplumsal refleksler hakkında da kayda değer bilgiler sunmaktadır. Özellikle geçtiğimiz günlerde tamamlanan 2020 Belediye Seçimlerinin ikinci tu-

*Çeviri Makale (Translated Article)

Orijinal Makalenin Yazarı, Jean-Jaurès Vakfı Başkanı

Orijinal Makale: Gilles Finchelstein, "Portrait-robot des sympatisants de la République en marche," Fondation Jean Jaurès, Septembre 2018, 1-30, https://jean-jaures.org/sites/default/files/portrait_robot_lrem.pdf

**Çeviri (Translation)

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Adayı Üsküdar Üniversitesi,

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Araştırma Görevlisi.

E-posta: cemanarat@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-9569-7370

runda Macron'un Cumhuriyet Yürüyüşü (LREM) Partisi umduğunu bulamadı. Daha önceden merkez sağın elinde olan bazı büyük kentler çoğunlukla Yeşiller, Sosyalist Parti ve Ulusal Birlik Partisi (ilk defa büyük bir şehirde kazandı) arasında paylaşılmış oldu. Cumhuriyet Yürüyüşü Partisi ve liderinin parlak bir başarıyı takip eden bu olumsuz sonucu lehine çevirip çeviremeyeceğini zaman gösterecek olsa da, bu konu hakkında sağlıklı bir analiz yapmak için seçmeni tanımak bir önkoşuldur. Makaledeki çok boyutlu seçmen profili analizlerinin ülkemizde Fransız toplumunu tanımaya ve Fransız siyasal hayatının yarınlarnı daha mesnetli bir şekilde öngörmeye ufak da olsa bir katkı sağlamasını ummaktayım.

GİRİŞ

Yeni bir partinin hızla yükselmesi Fransız siyasetinde az rastlanan bir durumdur. Cumhuriyet Yürüyüşü (LREM) partisi kadar hızla yükselen bir partinin olması ise oldukça istisnâ bir durum olduğundan bu yükselişin pek çok soruyu beraberinde getirmesi de bir o kadar anlaşılabilir bir durumdur. Tamamen siyasî bir bağlama ve Emmanuel Macron'un kişiliğine bağlı olması bakımından; konjonktürel ve siyasal arzın eksikliği nedeniyle önceleri uzaklaşmış olan vatandaşları bir araya getirmesi bakımından yapısal olan bu durumun bunda ne düzeyde bir etkisi vardır? Yeni olanın yani şu ana kadar siyasî "oyunun dışında" kalan ve hiçbir partiye yakın olmayan vatandaşları cezbetmesinin ve eski

olanın yani "oyunun içinde" fakat başka bir partiye yakın olanları tarafına çekmesinin bunda payı nedir? Açık/kapalı, alt/üst iyimser/kötümser, memnun/mutsuz ve geleneksel sol/sağ gibi yükselen ayrışmaların buradaki katkısı nedir?

LREM Partisi'nin taraftarlarının robot resmi bu ve bunun gibi sorulara yanıt vermeye yarayacak ancak öncelikle yöntemsel olarak iki konuya açıklık getirmeliyiz.

Neden parti taraftarlarını hedef kitle olarak seçtik?

Her siyasî oluşumun çekirdek ve çeper seçmenleri vardır. Çeper seçmen belli bir dönemde seçmeni olan veya daha kapsayıcı bir tanımla, yakın bir ideolojik konumda olması nedeniyle bir gün oy verme potansiyeli olan grubu kapsar ki Emmanuel Macron'un burada ilk turdaki seçmeni için bu tanımın geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Çekirdek ise iki eşmerkezli daireye bölünmektedir. Bunların ilki, parti üyeleridir ki bunlar seçmenin ana çekirdeğini, "küçük çekirdeğini" oluşturur; ikincisi ise "hangi partiye kendinizi en yakın ya da en az uzak hissediyorsunuz" sorusuna Cumhuriyet Yürüyüşü (LREM) yanıtını verirler ki onlar da partinin büyük seçmen çekirdeğini oluştururlar. Bu hedef kitleye nasıl yaklaşıldı? Emmanuel Macron'un seçmenleri üzerine analizler yapıldı, Luc Rouban'ın Macronculuğun Paradoksları adlı analizi bu konuda önemli bir yere sahiptir.¹

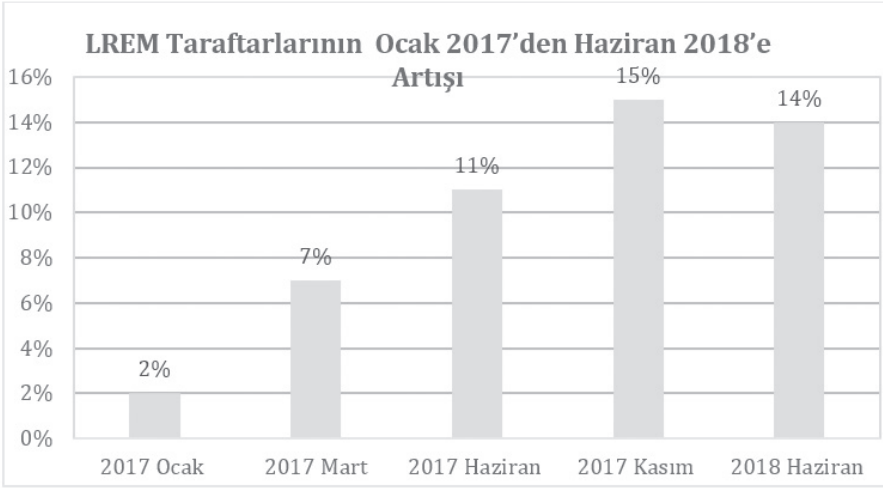
¹ Luc Rouban, Le paradoxe du macronisme, Paris, Presses de Sciences Po, Nouveaux Débats, 2018.

Ayrıca LREM üyeleri üzerine de Terra Nova tarafından yürütülen bir araştırma da Ekim 2018'de yayımlanacak. Ancak klasik araştırma örneğinde sayılarının az olması işleri zorlaştırdığından partinin taraftarları üzerine yapılmış bir araştırma yok.² İşte bu nedenle LREM taraftarları üzerine yapılan bu inceleme sayısı oldukça istisnai bir özellik taşıyor.³ İncelemede sadece LREM partisinin yaklaşık 1700 taraftarı içinden 60'dan fazlası seçilerek ve pek çok soru yöneltilerek geniş bir örnekleme çalışıldı. Üç soruya yanıt arandı: Kaç kişiler? Bu kişiler kim? Ne düşünüyorlar?

KAÇ KİŞİLER?

Görünüşe bakılırsa bu sorunun yanıtı basit ve sadece bir sayıyla ifade edilebilir: Kendisine soru yöneltilen 12487 kişinin %14'ü LREM'e yakın olduğunu söylüyor. Aslında bu sayının doğru analiz edilebilmesi için enine boyuna incelenmesi gerekir.

6 Nisan 2016'da başlayan bir hareketin bu kadar kısa zaman içindeki ilerleme hızı dikkat çekicidir. Şunu da belirtmek gerekir ki aslında hareket geç başladı. Öyle ki Ocak 2017 kamuoyu yoklamalarında Macron %20 oy

² 1000 kişilik klasik anket örnekleminde her partiden en az 150 taraftar katılım sağlamıştır.

³ LREM taraftarlarının robot resmi Fransa'da daha önce benzeri yapılmamış bir seçim anketine dayanmaktadır. Bu seçim anketi Le Monde et Jean-Jaurès Vakfı ortaklığında Cevipof ve Ipsos tarafından sağlandı, onlara en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Bu, Kasım 2015 tarihinden Haziran 2018'e kadar 18 dalgada gerçekleştirilen 25000'den fazla seçmenden oluşan bir grupla yapılan bir çalışmadır. Sonuçlar 12387 seçmenden oluşan bir numunedan elde edildi. Bunların 1696'sı aşağıda belirtilen tüm sorulara tam olarak yanıt vermiş olan LREM taraftarları tarafından yanıtlandı.

oranına sahipken, LREM sempatisanı bir avuç seçmen vardı. Yakın zamanda da bir durulma yaşadı, devam edip etmeyeceği ise ancak ilerleyen dönemde anlaşılacak.

Verilerin okunmasını kolaylaştırmak amacıyla tabloya yaklaşık değerler yansıtılmıştır.⁴

LREM taraftarlarının diğer partilerin taraftarlarına sayısını kıyaslayacak olursak toplam sayının içinde ulusal ölçekte baskın olan bir parti için oldukça mütevazı kaldığını söyleyebiliriz. Hatta Cumhuriyetçilerin ve neredeyse Ulusal Birlik Partisi'nin taraftar sayısı aynı düzeyde çıkmıştır. Sosyalist Partisi'nin taraftar sayısından daha fazla olmakla birlikte arada belirgin bir fark da yok.

	2018 Haziran
FI/PG	%7
PS	%9
LREM	%14
LR	%14
FN	%13
partisiz	%25

Partilerin Destekçilerinin Orantısal Dağılımı

Fransızların yalnızca %3'ü şu siyasî partilerden birine yakın olduğunu beyan etmiştir: MoDem, Europe Écologie Les Verts, Debout la France partileri.

Sonuç olarak burada iki yönlü bir kırılma söz konusu. Birincisi siyasal sistemin kırılma noktası, bunun göstergesi de başkanlık seçimleri ve yasama seçimleri ile siyasal yapının tazelenmesine rağmen eski ya da yeni, ılımlı ya da radikal beş büyük partinin Fransızların %60'ını bile bir araya getirememiş olması. Seçimlerin birinci partisi %25'te kaldı, dahası kendisini hiçbir partiye yakın hissetmeyenler de var... İkincisi ise LREM'in çekirdek seçmeninin epey kısıtlı olması: LREM daha fazla seçmeni kendi tarafına çekmekle birlikte farklı partilerin verdiği resmî rakamlara güvenecek olursak daha fazla üyeye sahip de olsa diğerlerinden daha fazla sempatzanı olduğunu söyleyemeyiz.⁵

BU KİŞİLER KİM?

LREM taraftarlarının robot resmini netleştirmek için verileri bir sıraya koymak yararlı olacaktır.

SOSYOLOJİK VERİLER

LREM taraftarlarının birtakım özellikleri onları ortalama Fransız olarak konumlandırıyor ve bu "sıradan olma durumu" şaşırtıcı olabilir. Nitekim örneğin komünlerin büyüklüğü bunlardan biridir.⁶ Fransızların ortalamasına göre LREM taraftarlarının oranı kırsalda da (-2 puan) yoğun yerleşimlerde de (+2 puan) daha az

⁴ Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française : comprendre le vote. Vague 10", janvier 2017. Ibid., Vague 11, bis, mars 2017. Ibid., Vague 16, juillet 2017. Ibid., Vague 19, juin 2018.

⁵ Üyelik koşullarının (dijital ortamda ve ücretsiz olması) LREM'i diğer partilerden ayırdığını ve kimin ne ölçüde özverili olduğu meselesi bir soru olarak kalmaya devam ediyor.

⁶ Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française : comprendre le vote. Vague 19", juin 2018.

değildir. Aynı şekilde küçük komünlerle orta büyüklükteki şehirlerde aynı seviyededir. 7 Ayırt edici özelliklerinden bir tanesi de LREM taraftarlarının yaşıdır. Söylemlerinde, gençlik ve faal bir Fransa kavramlarına yapılan vurguların istikametinin aksine 64 yaşın üzerindeki (Fransızların ortalamasına göre 6 puan daha fazla) LREM taraftarlarının sayısı daha fazla çıkmaktadır. 18-64 yaş kategorisinde ise Fransa ortalamasına göre 3 puan geride kalmıştır. Bu veriler önemsiz olmamakla birlikte, 35 yaş altındaki genç kategorisinde 64 yaş üstü kategorisine göre, Boyun Eğmeyen Fransa Partisi'nin (France Insoumise/FI) 8 puan farkla, (Les Républicains/LR) Cumhuriyetçiler Partisi'nin 21 puan farkla fazla oy alması yanında daha az belirgin görünmektedir.⁸

Ancak LREM taraftarlarını Fransa ortalamasından ayıran ve düzenli bir görünüm veren üç başka özelliği söz konusudur. Bunların ilki meslekî yaşamdaki statüyle ilgili kategoridir. Toplumda çalışan ve işçi oranı %27 olmasına rağmen, LREM taraftarları arasında bu oran yalnızca %17'dir. Buna karşın toplumun %11'i üst düzey yönetici iken LREM'de bu oran

%16'dır. Toplamda aşağı yukarı bir o kadar da çalışan ve işçi var.⁹

İkinci özellik tahsil düzeyidir. LREM taraftarlarının %41'i lise altı düzeyde bir tahsili olan kişilerden oluşuyor. Bu da ortalamanın 9 puan altında. Lise ve üzeri tahsili olanların LREM taraftarları içindeki oranı %27. Bu da ülke ortalamasının 8 puan üstünde.¹⁰

Üçüncü özellik ise ilk iki özelliğin devamı niteliğinde olan gelir durumudur. Aylık geliri 2000 avronun altında olan LREM taraftarları ülke ortalamasının 11 puan altında (LREM: %21 Fransa: %31) kalmaktadır. 3500 Avro ve üzeri gelir kategorisinde tam tersine ülke ortalamasının 12 puan üzerinde (LREM: %38 Fransa: %26) kalıyor. Meslekî duruma bağlı statü, tahsil ve gelir: Bu üç kriterde de LREM taraftarları Fransa ortalamasının üzerinde seyretmiştir. Nesnel verilerin analizi şu öznel veriyi desteklemiştir: Burada kendini iyi hisseden bir Fransa söz konusu.¹¹

PSİKOLOJİK VERİLER

LREM taraftarları içinde "hayatta başarılı" olduğunu hissedenlerin (%58) sayısı oldukça fazla. Hatta bu diğer partilerin taraftarları arasındaki en yüksek oran.

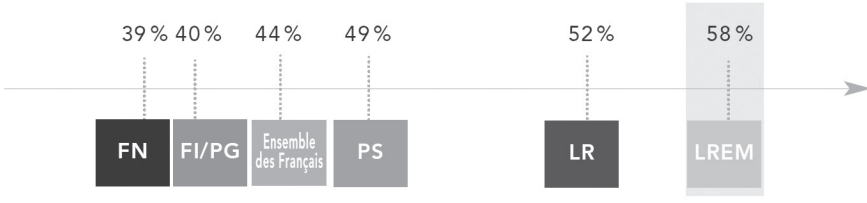
⁷ Laurent Wauquiez'in Emmanuel Macron'u kırsal Fransa'ya karşı büyük yerleşim merkezlerinin başkanı olarak itham eden konuşmaları göz önünde bulundurulduğunda LREM taraftarlarının coğrafyasının LR taraftarlarıninkine oransal olarak neredeyse başa baş olması ilginç bir veridir.

⁸ Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française: comprendre le vote. Vague 19", juin 2018.

⁹ Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française: comprendre le vote. Vague 19", juin 2018.

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

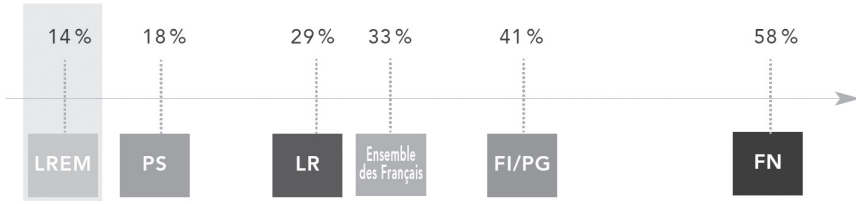

Hayatta Başarılı Olduğunu Hissetme Oranı (0'dan 10'a kadar giden bir ölçekte 7-10 arası puanlandırma)¹

¹ Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française: comprendre le vote. Vague 19", juin 2018.

LREM taraftarları arasında "küreselleşmenin istihdam konusunda durumlarını olumsuz etkilediği" düşünenlerin oranı (%14) oldukça düşük,

hatta diğer partilerle kıyaslandığında (FI: %41, FN: %58) en düşük oran açık ara farkla LREM'e ait.

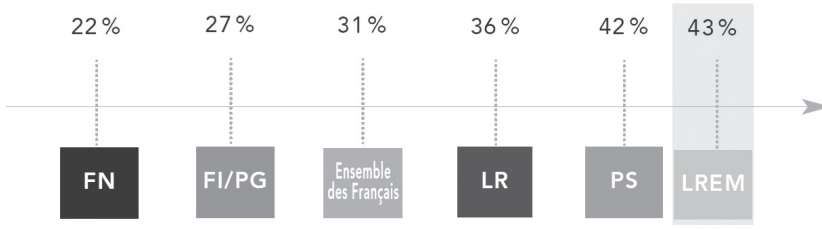

LREM taraftarları %14 gibi yüksek bir oranla "ebeveynlerine kıyasla daha

iyi durumda" olduklarını hissediyorlar. Bu %31 olan Fransa ortalamasının

Küreselleşme istihdam bakımından durumunuzu olumsuz etkiliyor¹

¹ Ibid

Durumunuzun Ebeveynlerinizinkine Kıyasla Daha İyi Olduğu Duygusu¹

¹ Ibid

üzerinde. Üstelik bunun tersini düşünenlerin LREM taraftarları içindeki oranı %14'ken Fransa genelinde %23.

Bahsi geçen verilerin belirginliği şaşırtıcı olsa da Emmanuel Macron'un seçmen kitlesinin bilinen genel eğilimiyle uyumlu olduğu aşikârdır. Bu beklenen bir durumdur. Araştırmanın ilk beklenmeyen önemli kısmı ise aynı durumun siyasal veriler için geçerli olmayacak olmasıdır.

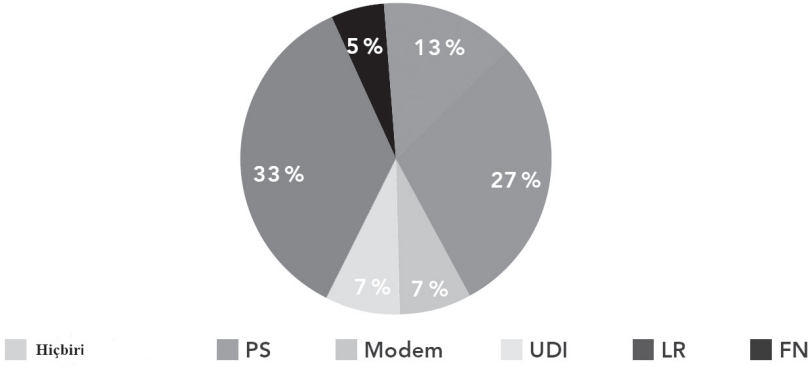
SIYASAL VERİLER

Macron'un seçmen kitlesi başkanlık seçiminin ilk turunda belirgin bir şekilde sola meyletmiştir.¹² Peki 2012 başkanlık seçiminin ilk turunda kime oy verdiler? Nicolas Sarkozy'nin o dönemki seçmeninin % 18'ine karşı, François Hollande'ın seçmeninin % 47'si, beş yıl sonra Emmanuel Macron'a oy vermiştir. Peki, kendilerini politik olarak nerede konumlandırıyorlar? Kendini "daha çok solda" konumlandıran Fransızların %47'si

Macron'a oy verirken, "daha çok sağda" konumlandıran Fransızların yalnızca %23'ü Macron'a oy verdi. Parti taraftarlığı durumuna gelince Sosyalist Parti taraftarlarının %42'si, buna mukabil Cumhuriyetçiler Partisi'nin %9'u Macron'a oy vermiştir. Elbette başkanlık seçimini takip eden açılım, özellikle de Édouard Philippe'in başbakan olarak atanması, Jérôme Jaffré'nin de gösterdiği üzere, LREM seçmenini yeniden dengelemiştir.¹³ 2017 Haziranına göre de dâhil olmak üzere bugünün LREM taraftarları hâlen bir ayrışma içindedir. Bunu gösteren üç emarenin ilki parti kökenleridir. Bugünkü LREM taraftarlarına baktığımızda Eylül 2016'daki yani LREM ortaya çıkmadan önceki partilerinin hangi olduğu sorulduğunda %27'si kendisini solda (tamamına yakını Sosyalist Parti'ye yakın) görüyor. %7'si merkezde (MoDem Partisi), %40'ı sağda (%33 LR Partisi, %7 UDI Partisi), %5'i aşırı sağda (Ulusal Birlik Partisi) konumlandırıyor. Yalnızca %13'ü hiçbir partiye yakınlık duymuyor.

¹² Devamında yer alan veriler Ipsos'un France Télévisions ve Radio France için 19-22 Nisan 2017 tarihleri arasında gerçekleştirmiş olduğu 4698 kişilik bir numunesi olan anketten elde edilmiştir.

¹³ Jérôme Jaffré, intervention lors du colloque "2017: une révolution de velours?", Fondation Jean-Jaurès, Cevipof, Ipsos, Le Monde, Paris, 2017.

Kendilerini Siyasî Olarak Konumlandırmaları

0'dan 10'a kadar sayısal değerlerle soldan sağa doğru gidilen bir skalada (0 "çok sol" ve 10 "çok sağ") siyasal konumlarına dair verdikleri yanıtlar bu eğilimi doğrular niteliktedir. %26 kendisini tam olarak merkezde konumlandırırken (5) biraz sol (4) %11, biraz sağ (6) %25 şeklindedir. Biraz daha sol (2-3) %5, biraz daha sağ ise (7-8) %28 çıkmıştır. LREM taraftarlarının ortalaması 5,6 ile Fransız seçmenin ortalamasının biraz daha sağında çıkmıştır. Aynı zamanda Emanuel Macron'a başkanlık seçimlerinin birinci turunda oy verenlerin ortalaması olan 5,1 ile aynıdır.

Başkanlık Seçiminde Verdikleri Oy

Başkanlık seçiminin ilk turunda LREM'e kendisini yakın gördüğünü dile getiren Fransız seçmenin yaklaşık %95'i mantığa bir şekilde Emmanuel Macron'a oy vermiştir. Burada ortaya çıkan soru ise LREM taraftarlarının süreç içinde nereden geldiğidir. Bu seçmen kitlesi önceleri Emmanuel Macron'un seçmeni olup henüz taraf-

tarı olmayanlardan mı oluşuyordu? Bu gruptan elde edilecek 12,5 puanlık ciddi bir potansiyeli vardı.¹⁴ Yoksa acaba bunlar aslında önceleri diğer adayların seçmeniyken her şeye rağmen LREM taraftarına mı dönüştü? LREM taraftarlarının şu anki oyları bu sorulara yanıt veriyor ve ikinci ihtimali destekler nitelikte; öyle ki 24 Nisan 2017'de bu kesimin %70'i Emmanuel Macron'a oy vermişken, %20'si François Fillon'a oy vermiş durumda.¹⁵

Nihayetinde veriler uyumlu bir tablo çiziyor, Macron'un seçmeni belirgin bir merkez sağ profile sahip görünüyor.

NE DÜŞÜNÜYORLAR?

LREM seçmeninin ideolojik robot resmi verdiği verilerin ötesinde üç başka soruya daha yanıt veriyor. Bunların ilki LREM taraftarlarının belirgin özelliklerinin olup olmadığı, ikincisi

¹⁴ Bu 12,5 puan LREM taraftarı yüzdesi (11,5%) ile Emmanuel Macron'un seçmen yüzdesi (%24) arasındaki farka tekabül etmektedir.

¹⁵ Jean-Luc Mélenchon veya Marine Le Pen'e oy verenlerin oranı %5'ten biraz daha az.

merkezci mi yoksa merkezi bir konna mı sahip oldukları, üçüncüsü ise bu kesimin diğer parti taraftarlarına nazaran bir bütünlüğünün olup olmadığı sorularındır. Profilini detaylarına inebilmek için altı ana başlıkta inceleme yapılacaktır. Bu başlıklar Macron'un Bilançosu, Avrupa, Demokrasi, Toplum Yapısına dair Meseleler, Ekonomi ve Toplumsal Konular şeklinde olacaktır.

EMMANUEL MACRON'UN BİLANÇOSU

Burada başkanlık seçiminin ardından geçen bir yılın sonunda Haziran 2018 civarında yapılan bir araştırmaya verilen yanıtların büyük çoğunluğu yapısal meselelerle ilgili olmuştur. Elbette yapısal meseleler değişime en açık konulardan olup diğer gelişmelere tanıklık etmenin ötesinde yararlı bilgiler edinmemize de katkıda bulunuyorlar. Genel değerlendirme Genel değerlendirme oldukça olumlu ve neredeyse herkesin hemfikir olduğu bir bilanço söz konusu, öyle ki LREM taraftarlarının %93'ü, Fransızların da %45'i bu şekilde düşünüyor. Bu Nicolas Sarkozy'nin partisi UMP'nin 2008'de girdiği seçimin ardından geçen bir yılın sonunda kendi taraftarlarıyla yapılan ankettin sonucundan ya da 2013'de seçime François Hollande'nin partisi PS'ninkine göre en az 10 puan daha yüksek. Ayrıca bu memnuniyet cumhurbaşkanının kişiliği (%91) ve icraatları (%90) sorulduğunda da ifade ediliyor.

Bir Yıllık Başkanlık Görev Süresi Sonrası Taraftarların Memnuniyet Durumu¹⁶

Dahası, icraatlarla ilgili sorulara verilen yanıtların tümünde LREM taraftarlarının sağlam bir taban desteği olduğunu anlaşıyor. Taraftarların %96'sında ve Fransızların %73'ünde ortaya koyulan icraatların verilen sözlerle uyumlu olduğu görüşü hâkim. Yine LREM'lilerin %69'u ve yine Fransızların buna yakın bir oranı reformların hızını olması gerektiği gibi görüyor. Yalnızca %17'si fazla hızlı %13'ü fazla yavaş buluyor. LREM'lilerin %70'i meclisten geçen reformların ülkenin durumunu iyiye götürdüğünü düşünüyor. Bu rakam ortalamanın 45 puan üzerinde. Partililerin izlenen yöntemden de memnun olduğu görülüyor. LREM taraftarlarının yalnızca %18'i "fazla otoriter" buluyor. Bu eleştiri tüm Fransızlarda %55, PS taraftarlarında %70, FI taraf-

UMP taraftarlarının 2008'de Nicolas Sarkozy hakkındaki görüşleri	%81
PS taraftarlarının 2013'te François Hollande hakkındaki görüşleri	%77
LREM taraftarlarının 2018'de Emmanuel Macron hakkındaki görüşleri	%93

¹⁶ Devamında yer verilen veriler Ifop'un 2008 tarihinde 956 kişiye ve 2013'te 1967 kişiye yaptığı ankettin elde edilmiştir.

tarlarında ise %86 oranında kendini gösteriyor.¹⁷

Bu bilgilerden yol çıkarak, LREM taraftarlarının Macron'u çok sevdiğini hatta belli bir ölçüde Macroncu oldukları çıkarımını yapabiliriz. Politik icraatın eşitlikçi karakteri hakkında sorulan, siyasî icraatların en çok kime fayda sağladığı sorusuna LREM'lilerin "daha müreffeh kesimlere" yanıtı diğerlerine göre daha düşük seviyelerde. LREM'liler %47, Fransa geneli %76, PS taraftarları %89, FI taraftarları %95. Ancak burada LREM'liler arasında bir fikir ayrışması olduğunu görmek dikkat çekici, öyle ki "tüm Fransızlara" yanıtını verenlerin oranı

%44. Bu noktada neredeyse ikiye bölündükleri görülüyor.

AVRUPA

Emmanuel Macron'un siyasî kimliği genel itibariyle Avrupa'yla ilişkili olarak ve Avrupa üzerine kurulmuş durumda, zira karşıtlar Avrupa Birliği'ni eleştiri yağmuruna tutarken ve savunucuları sessiz kalmayı tercih ederken kendisi AB hakkında konuşup Birliği savunmayı sürdürmüştü. Ayrıca toplantılarda iki bayrağı da kullanmaya özen gösterdiği gibi, seçim zaferi gecesi AB Marşı'nı kutlama esnasında kullanarak sembol üzerinden de bu kimliği ve yükümlülüğü ifade etmeyi bildi. Aynı şekilde parti taraftarlarının kimliği de bunu yansıtacak şekilde Birliği oldukça sahiplenen bir özelliğe sahip. LREM'liler -PS'liler dışında- tüm diğer partilere

17 Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française: comprendre le vote. Vague 18", avril 2018.

	Tüm Fransızlara	İyi durumda olan kesimlere	Orta Sınıflara	Düşük Gelir Grubuna
FI/PG Taraftarları	%2	%95	%2	%2
PS Taraftarları	%9	%89	%2	%1
LREM Taraftarları	%44	%47	%4	%4
LR Taraftarları	%20	%65	%3	%12
FN Taraftarları	%6	%85	%3	%6
Tüm Fransızlar	%16	%76	%3	%5

Size göre Emmanuel Macron tarafından yürütülen ekonomi politikaları ve sosyal politikalar en çok kimlere yarar sağladı?¹

1 Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française: comprendre le vote. Vague 18", avril 2018.

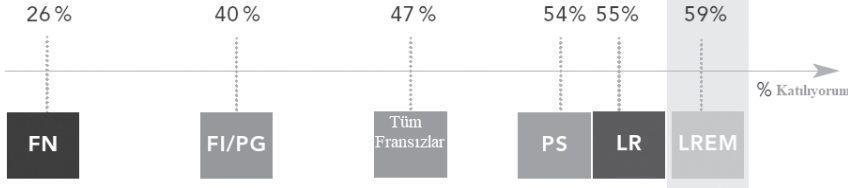
göre açık ara farkla AB'ci bir profil çiziyor. Avrupa Birliği meselesi "kişisel fikrinize göre" ne kadar önemli, sorusuna verilen yanıtlar LREM taraftarlarında "önemli" %59, "çok önemli" %23 şeklinde iken diğer partilerde %12, %14,5 ve %24 şeklinde.¹⁸

Ancak bu soru Avrupa konusundaki yaklaşım hakkında tek başına yeterince bilgi veremez, zira bu mesele- nin önemli olduğunu düşünüp AB'yi ortadan kaldırmak isteyenler de olacaktır. Bu nedenle Avrupa meselesine verilen önemin içeriğine de bakmak uygun olacaktır.

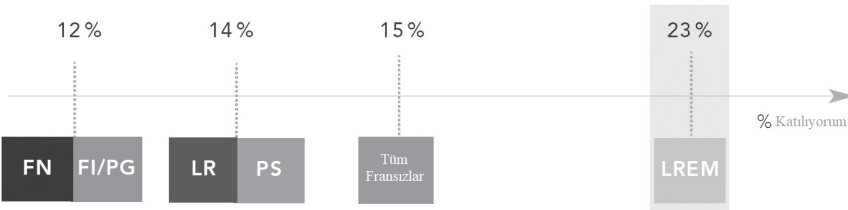
¹⁸ Devamında kullanılan veriler şu kurumun yaptığı anketten elde edilen verilerdir: Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, "Enquête électorale française: comprendre le vote. Vague 19", juin 2018.

Avrupa Birliği'yle ilgili ne hissediyorlar?

Avrupa kelimesi olumlu mu olumsuz mu? Fransa genelinde bu soruya verilen yanıt dengede görünüyor. 6 puan farkla (%41'e karşı %35 ile) olumlu kanaat önde iken FN Partisi taraftarlarında 61 puan farkla (%11'e karşı %72) ile olumsuz yanıt baskın, LREM partisinin taraftarlarında 46 puan farkla (%63'e karşı %16 ile) olumlu yanıt ağır basıyor. AB macerası sona ererse ne hissedersiniz, "Üzülürüm", "Umursamam" ya da "Sevinirim" yanıtlarından hangisini seçersiniz, sorusuna Fransızların %55'i üzüleceğini, %30'u umursamayacağını ve %15'i sevineceğini söyleyerek yanıt vermiştir. LREM taraftarlarının ise %85'i ise böyle bir durumda üzüleceğini belir- miştir.

Avrupa Birliği Önemli Bir Konu

Avrupa Birliği Çok Önemli Bir Konu

Kimlik Aidiyeti

Kimlik aidiyetini ölçmek üzere sunulan “yalnızca Fransız”, “Fransız ve Avrupalı” veya “Avrupalı ve Fransız”, “yalnızca Avrupalı” ve “ne Fransız ne Avrupalı” seçenekleri içinden LREM’nin taraftarlarının yalnızca %18’i “yalnızca Fransız’ı” seçti. Bu oran Fransa ortalamasının 19 puan, FN taraftarlarının ortalamasının 54 puan altında kalıyor. Her iki kimliği benimseyen LREM’li oranı ise %81.

Avrupa Birliği ne ölçüde sorumlu?

LREM taraftarları arasında Fransa’nın büyümesine geçmişte AB’nin olumsuz etkisi olduğunu düşünenlerin oranı ise (%22) daha da az. Buna karşın, LR ve PS taraftarlarında bu oran %36 iken FN taraftarlarında %62 civarında kalıyor.¹⁹ Geleceğe dair AB’nin kurulması nedeniyle ait “Fransa’da sosyal güvenliğin zayıflayacağından” endişe eden en düşük

¹⁹ Op. cit.

	Üzülürüm	Umursamam	Sevinirim
LREM Taraftarları	%85	%12	%3
Tüm Fransızlar	%55	%30	%15

Yarın Avrupa Birliği’nden vazgeçilirse ne hissedersiniz?

	Kendimi yalnızca Fransız hissediyorum	Kendimi Avrupalı ve Fransız veya Fransız ve Avrupalı hissediyorum
FI/PG Taraftarları	%2	%95
PS Taraftarları	%9	%89
LREM Taraftarları	%44	%47
LR Taraftarları	%20	%65
FN Taraftarları	%6	%85
Tüm Fransızlar	%16	%76

Kendinizi nasıl tanımlarsınız? ¹

¹ Op. cit.

oran yine LREM taraftarlarında %42 oranında. PS ve LR taraftarları için bu oran %55, FN taraftarları için ise %70'in üzerinde. Bu, Avrupa yanlısı yaklaşım elbette şaşırıcı değil ancak bir ayrıntıya ve bir de sınıra dikkat çekmek yerinde olacaktır. Göz ardı edilmemesi gereken nokta da, Avrupa meselesinin LREM taraftarları için diğer partilerin taraftarları için olduğundan çok daha önemli olmasına rağmen diğer meselelere göre daha az ikincil olmak yerine, meseleler arasında neredeyse en son sırada gelmekte olduğudur. Sınıra gelince çifte aidiyet parti taraftarlarında son derece belirgin bir özellik olmakla birlikte "önce Fransız sonra Avrupalı" olduğunu söyleyenler %71 iken "önce Avrupalı sonra Fransız" olduğunu söyleyenler yalnızca %11 civarındadır.

DEMOKRASİ VE SİYASET

2017 başkanlık seçim kampanyasının önemli bir özelliği de kuşkusuz seçim tartışmalarının siyasa değil tamamen siyaset üzerinden yapılmasıydı. Asıl meseleler siyasî (ve demokratik) konulardan oluşturuyordu. Emmanuel Macron'un başarısı da kendisinin yanıt olduğu soruları ön plana çıkarabilmesi oldu. Kampanya gündemini siyasî bir değişim yaratabileceği tek sahaya çekti. Buna ilaveten söylemlerinde siyaset, demokrasi ve özellikle de kurumları birbirinden ayırmaya özen gösterdi. LREM taraftarları Macron'un siyaset ve demokrasi ayrımı yapma konusundaki tutumunu onaylıyorlar mı?

Siyasal Sistemden Memnuniyetsizlik ve Buna Bağlı bir Öfke var.

Siyasî sistemden memnuniyetsizlik hatta sisteme karşı bir öfke söz konusu ve bu öfke Fransa ortalamasının ne altında ne de üstünde kalıyor.²⁰ "Siyasal elitlerin toplumdan kopuk olduğu" veya "Siyasî iktidarın ekonomik güçlere biat ettiği" hissiyatı oldukça yaygın. Hangi partiden olursa olsun Fransızların en az %75 en fazla %88 oranında katıldığı bu iki yargıya LREM'liler de %78 oranında katıldıklarını söylediler.²¹ Aynı şekilde "seçimle gelmeyen uzmanlar çok fazla karar alıyorlar" ifadesine katılmayan LREM'li oranı yalnızca %8'in altında.

Keskin Reformizm ve Demokrasi Konusunda Memnuniyet

Demokrasinin işleyişi konusundaki genel kanı ise olumlu. LREM'lilerin yalnızca %5'i demokrasinin genel anlamda kötü işlediğini söylerken Fransa ortalaması %20. FN Partisi taraftarlarında ise bu oran %44 civarında. LREM'lilerin %61'i demokrasinin genel işleyişini olumlu bulurken, Fransızların %28'i, FN taraftarlarının ise %9'u bu kanıyı paylaşıyor.

²⁰ Op. cit.

²¹ Belirtmek gerekir ki devamında yer verilecek olan sorular başkanlık seçimlerinden sonra değil önce sorulmuştur: bu öfkenin şiddeti seçim sonuçları nedeniyle azalmış olabilir. Belki de kampanyanın iki icraat sembolü ve can alıcı sloganı olan "bir araya gelme" ve "yenilenme" ifadeleri de bu öfkeyi biraz azaltmış olabilir.

	Fransa'da demokrasi iyi işliyor	Fransa'da demokrasi kötü işliyor
FI/PG Taraftarları	%20	%30
PS Taraftarları	%44	%5
LREM Taraftarları	%61	%5
LR Taraftarları	%24	%19
FN Taraftarları	%9	%42
Tüm Fransızlar	%28	%20

Demokrasinin Fransa'daki işleyişi hakkında ne düşünüyorsunuz?¹

¹ Devamında kullanılan veriler şu kurumun yaptığı anketten elde edilen verilerdir: Sciences Po Cevipof, Ipsos, Sopra Steria, Fondation Jean-Jaurès, Le Monde, " Enquête électorale française: Comprendre le vote. Vague 19 ", juin 2018.

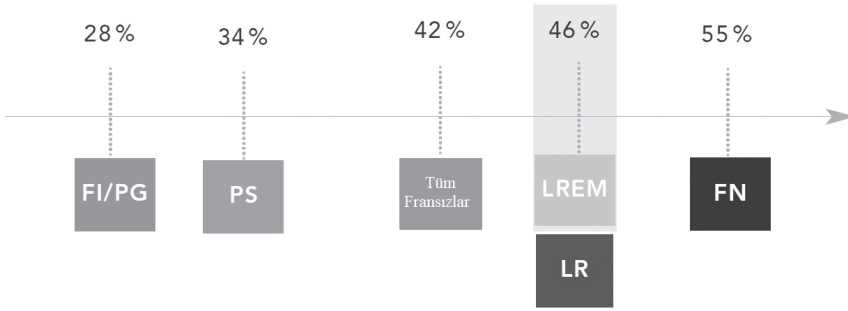
Burada LREM taraftarlarının radikal olmaktan çok reformcu hatta muhafazakâr olması daha mantıklı görünüyor. %76'sı ya reformcu (%59) ve "demokrasimizin pek çok noktada iyileştirilmesi gerekiyor" diyor, ya da muhafazakâr (%17) ve "demokrasimiz gayet iyi işliyor, sistemi gerçekten değiştirmeyi gerektiren bir neden yok" diyor. %21'e tekabül eden azımsanmayacak bir kısmı ise "Fransa'da gerçek bir demokrasinin tesisi ancak radikal değişikliklerin yapılmasıyla mümkün olabilir" fikrini savunuyor.²²

Bu husus başkaca somut önermelerle de doğrulanmaktadır. Sözelimi LREM taraftarları; "karar alıcıların bir kısmını sade vatandaşlar arasından kura yoluyla seçmek," "daha sık referanduma gitmek" ve "sade vatan-

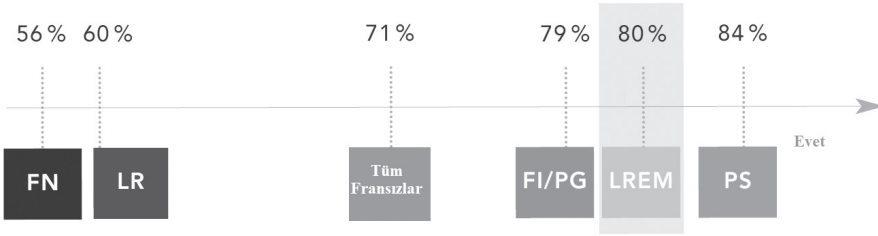
daşın fikrine daha sık başvurmak" söz konusu olduğunda Fransa ortalamasının epey altında olumlu görüş bildiriyor. Fransızlar, bu ifadelerle sırasıyla %41, %61 ve %72 ile sıcak bakarken LREM taraftarlarında sırasıyla %33, %48 ve %65 oranlarında olumlu görüş bildiriyor.²³ Bu başlık altında işlenen verilerden bir tanesi ise son derece ilginç; LREM taraftarları dâhil olmak üzere, Fransızların tümünde güçlü lider eğiliminin zihinlere işlemiş durumda görünüyor. Kasıtlı olarak sert bir ifadenin kullanılmış olmasına rağmen, "Fransa'nın başında ne parlamento ne de seçimlerle uğraşmak zorunda olmayan güçlü bir lider olması gerektiğini kabul ediyor musunuz?" sorusuna olumlu yanıt veren LREM taraftarı sayısı %46 ile Fransa ortalamasının epey üzerinde kalıyor.

²² Bu soru için şunu belirtmek gerekir ki "radikal bir reformu" savunanlar ve hatta daha da ileri gidip "demokrasiden başka bir sistem" isteyenlerin toplamı Fransızlar içinde %40 ederken, FN taraftarlarında bu sayı %65 civarındadır.

²³ İlginç bir biçimde bu üç soru sorulduğunda aynı görüş ayrılığını bir yanda LREM, PS ve LR, diğer tarafta FN ve FI'de görebiliyoruz.

Fransa'nın başında ne parlamento ne de seçimlerle uğraşmak zorunda olmayan güçlü bir lider olması gerektiğini kabul ediyor musunuz?

Eşcinsellik kabul edilebilir bir cinsel hayat tarzı mıdır?

TOPLUMSAL KESİMLERE DAİR MESELELER

Siyaset Bilimi geleneğinde bu başlık altında "kültürel liberalizm" ile özetlenebilecek çeşitli yorumlar koyulur ancak burada kadın-erkek eşitliği, eşcinsellik, göç, idam cezası, kürtaj ve din gibi konuları kapsayan toplumsal kesimlere dair meseleler de mevcut. Burada iki tip toplumsal meseleye vurgu yapmak istiyorum.

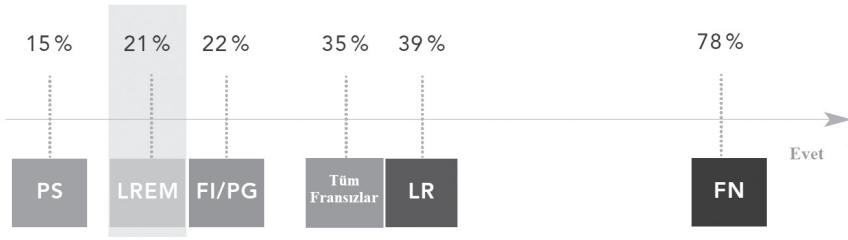
Mahremiyet ve Bireysel Değerler Hakkında

LREM taraftarları bu konuda son derece açık görüşlü görünüyor. "Eşcinselliğin kabul edilebilir bir cinsel hayat tarzı" olup olmadığı sorusuna,

gittikçe liberalleşen ve hatta dünyanın en liberal ülkelerinden biri olan bir ülkede yaşayan LREM taraftarları ülke ortalamasına göre bile liberal kalıyorlar. Fransa ortalamasının da üzerine çıkarak %80'le olumlu yanıt veriyorlar. Bu rakam, LR ve FN partilerinin ortalamasına göre en az 20 puanlık bir farka tekabül ediyor.

İdam cezası konusunda geçirdiği değişim ise daha yavaş diyebiliriz.²⁴ LREM taraftarları %64'le idam cezasının geri gelmesine karşı olduğunu be-

²⁴ İdam cezasının kaldırılmasının ardından başlarda cezasının kaldırılmasına karşı olan Fransızlar çoğunlukla bu pozisyonu desteklediler. Son birkaç yıldır idam cezasının tekrar yürürlüğe girmesini isteyenlerin oranında bir artış gözlemlenmektedir.

İdam cezası geri gelmeli mi?

İrtiyor. İdam cezasının geri gelmesini isteyen %21'lik LREM'li kesim ise LR taraftarlarına (%39) ve FN taraftarlarına (%78) göre yine sayıca oldukça küçük bir dilimi oluşturuyor.

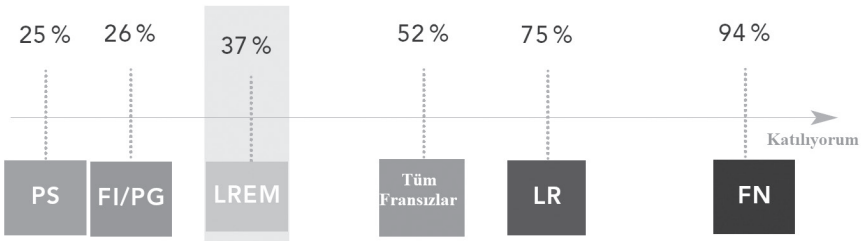
Kimlik ve Kolektif Değerleri İçeren Tartışma Konularıyla İlgili Meseleler

Göç ve özellikle de İslam konusunda Fransa ortalaması için de LREM taraftarları için de işler oldukça karmaşık bir hâl alıyor. %14'e karşı %56'lık bir oranda LREM'liler "göçün kültürel zenginleşmenin bir kaynağı" olduğu görüşüne katılmıştır. Bu oran sol seçmene kıyasla biraz daha az, sağ ve aşırı sağ seçmenine göre ise oldukça yüksek bir oran.²⁵ Ancak bu açık

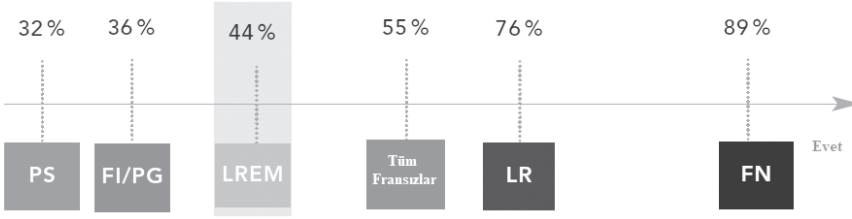
olma durumu göreceli olmaktan, diğer partilerin taraftarlarına kıyasla açık olmaktan çok da öteye gitmiyor, üstelik kendi aralarında bu konuda yaşadıkları fikir ayrılıkları daha da derin. Şimdi meselenin iki boyutuna yani açık görüşlü olmakla kendi aralarında yaşadıkları fikir ayrılıklarına bir göz atalım.

Fransa'daki göçmen sayısı söz konusu olduğunda, LREM taraftarlarının %37'si "çok fazla" olduklarını söylerken LR taraftarlarının 38, FN taraftarlarının 58 puan altında kalarak görece bir açık olma durumunu ifade ediyorlar. Ancak LREM'lilerin %37'si bu konuda çekimser yanıt veriyor ve yalnızca %26'sı katılmadığını belirtiyor. Bu durum, göçmen sorusu etrafında LREM'lilerin fikren bölündüğünü gösteriyor.

²⁵ FN taraftarlarının %71'i bu fikri paylaşmıyor.

Fransa'da çok fazla mı göçmen var?

İslam Batı için bir tehdit oluşturuyor mu?

– LREM taraftarlarında “İslam’ın Batı için genel anlamda bir tehdit oluşturduğu” ifadesine yaklaşımında yine görece bir açık olma durumu söz konusudur, diyebiliriz. Fransa ortalamasının 11 puan altında kalmış olsa da solun ve özellikle PS taraftarlarının üzerinde seyretmiştir. PS’liler %32’yle bu ifadeye katılıyorken LREM’liler %44 civarında seyretmiştir. Partililer arasındaki fikir ayrılığı %28 kararsız ve %28 karşıt görüş ile belirginleşerek burada da kendini göstermiştir.

Benzer bir şekilde hatta belki de daha şartırtıcı bir şekilde “milliyet tercihi” söz konusu olduğunda LREM’liler arasında iki yönlü bir tercih olduğu görülüyor. Görece ve daha belirgin bir açılım eğiliminin var olduğunu söylemek mümkün. Yalnızca %30 oranında bir onay söz konusu olup bu oran LR taraftarlarınınkinin 30 puan FN

taraftarlarınınkinin yaklaşık 60 puan altında seyretmiştir. Ancak her şeye rağmen %34 kararsız ve %36 karşıt görüş var.

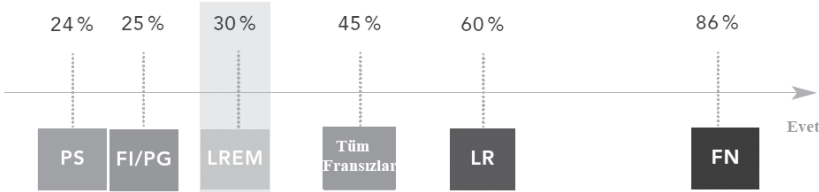
EKONOMİ

Göç konusunu bir kenara bırakacak olursak LREM taraftarları ekonomiyile ilgili meselelerde hem birlik içindeler hem de pozisyonları son derecenet.

Şirketler Arası Rekabetçiliğe Verilen Öncelik

Kendilerine sunulan on maddelik listede önem sıralaması yapan LREM taraftarlarını diğer parti taraftarlarından belirgin bir şekilde ayıran tercihleri ise şirketler arası rekabetçiliğe daha müsait bir ortamın oluşturulmasına verdikleri öncelik olmuştur.²⁶ Bu

²⁶ Anket Fransızların; sağlık sigortası, sosyal yardımlar, emeklilik, işsizlikle mücadele, alım gücü,

İstihdam konusunda bir Fransız'a bir göçmen karşısında öncelik verilmeli mi?

	FI/PG Taraftarları	PS Taraftarları	LREM Taraftarları	LR Taraftarları	FN Taraftarları
1. Öncelik	İşsizlikle mücadele	İşsizlikle mücadele	İşsizlikle mücadele	İşsizlikle mücadele	Göç
	%59	%53	%54	%52	%75
2. Öncelik	Alım gücü	Alım gücü	Fransa'daki şirketlerin rekabet koşulları	Göç	Suç oranları
	%52	%41	%38	%52	%63

“Çok Önemli” olan Önceliklerin Parti Taraftarlarına göre Önem Sıralaması

konuyu “önemli” değil “çok önemli” olarak değerlendirmişlerdir. Onlar için önem bakımından işsizlikle mücadeleden hemen sonra gelen konu bu olmuştur.²⁷

Serbest Ticarete Destek

Dünyayı ve tabii Fransa’yı da ikiye bölen bir mesele olan “serbest ticaret-korumacılık” tartışmasında LREM taraftarlarının ezici çoğunlukla serbest mübadele tarafında ol-

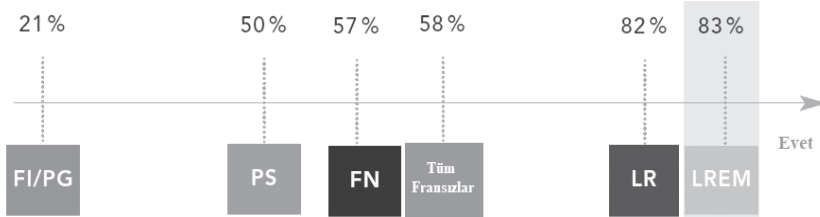
dukları görülüyor. %81’inin “Fransız şirketlerinin diğer ülkelerde yeni pazarları fethedebilmeleri için serbest ticarete daha ileri gidilmesi” gerektiği fikrine karşılık yalnızca %19’u “Fransız şirketlerini diğer ülkelerdeki rekabet şartlarından koruyabilmek için korumacılık daha ileri gidilmesi” gerektiğini savunmuştur. LREM taraftarları LR taraftarlarıyla bile kıyaslandığından serbest ticareti savunma konusunda 27 puan farkla önde görünüyor.

suç oranları, çevre, göç, terörizm, Avrupa Birliği ve Fransa’da bulunan şirketlerin rekabetçiliği konularına verdikleri önemi ölçmeye çalışmıştır.

²⁷ FN taraftarları dışında işsizlikle mücadele tüm partilerin taraftarlarında önem sıralamasında ilk öncelik olarak karşımıza çıkıyor.

Şirketlere Duyulan Yüksek Güven

Özellikle mali tedbirler olmak üzere şirketlerin lehine pek çok tedbirin

Devlet ekonomik zorluklarla mücadelede şirketlere daha fazla güven duyup onlara daha fazla özgürlük vermeli mi?

alındığı 2012-2017 iktidar döneminin ardından LREM taraftarları halen “şirketlere daha fazla güven duyulması ve onlara daha fazla özgürlük verilmesi” gerektiğini düşünüyorlar. Bu meselede %83 fikir birliğine varmış olan LREM taraftarları LR taraftarlarına göre az bir farkla, PS taraftarlarına göre 33 puanlık bir farkla ve FI taraftarlarına göre 62 puan farkla birinci sıradalar.

Bunu doğrulayacak şekilde “millileştirme” ifadesine karşı en mesafeli grup da LREM’liler. İçlerinden yalnızca %23’ü bu ifadeyi olumlu bulmuştur. Bu, aynı konuda %28 gibi çok düşük bir orana sahip LR taraftarlarının bile gerisinde kalmıştır.²⁸ Elbette bu oran en ülkedeki en düşük oran.

Memur Kadrolarının Küçülmesine Sıcak Bakmak

Fransa’nın genelinde olduğu gibi LREM taraftarlarında (%55 olumlu %23 olumsuz algılıyor) da “kamu hizmeti” kelimesi zihinlerde olumlu bir çağrışıma sahip görünmektedir. Buna karşın memur sayısının azaltılması söz konusu olduğunda %52’si bu sayının azaltılmasını isterken yalnızca %15 gibi küçük bir kesim buna karşı çıkmıştır.

	Olumlu	Olumsuz
FI/PG Taraftarları	%71	%15
PS Taraftarları	%68	%14
LREM Taraftarları	%55	%22
LR Taraftarları	%40	%33
FN Taraftarları	%41	%38
Tüm Fransızlar	%52	%25

“Kamu Hizmeti” Algısı

	Evet	Hayır	Fark
FI/PG Taraftarları	%14	%61	-47
PS Taraftarları	%19	%51	-32
LREM Taraftarları	%52	%15	+37
LR Taraftarları	%66	%13	+53
FN Taraftarları	%39	%33	+6
Tüm Fransızlar	%38	%31	+6

Memur Kadroları Küçültülmeli mi?

TOPLUMSAL ADALET

Belki de son şaşırtıcı sonuç, toplumsal adalet meselesiyle ilgili olarak karşımıza çıkıyor.

²⁸ Bu kavram olumsuz olmaktan çok olumlu algılansa da sol partilerin taraftarları ve PS taraftarları ve hatta FI taraftarları dâhil olmak üzere, hiçbir parti taraftarında mutlak bir çoğunlukla olumlu anlam kazanamamıştır.

Toplumsal Adalete Öncelik Verilmemesi

LREM'lilerin ülke ortalamasına göre Avrupa'ya ve şirketlerin rekabetçiliğine çok daha büyük bir önem verdiklerini gördük. Buna koşut olarak on maddelik öncelik sıralamasında toplumsal meselelere en az önem veren grup olduğunu da gördük. Sağlık sigortası, emeklilik, sosyal yardım ve hatta alım gücüyle ilgili meseleleri "çok önemli" gören en küçük oranın da LREM partisinin taraftarlarında olduğunu gördük. Bu noktada %36'yla PS ve LR taraftarlarının 5 puan gerisinde, FI ve FN taraftarlarının ise 15 puan gerisinde kalmıştır.

Adaletsizlik Olduğu Duygusu Oldukça Zayıf

"Fransız toplumunda adalet hâkimdir" ifadesine göre kendilerini nasıl konumlandıkları sorulduğunda LREM'lilerin %59'u kararsız kalarak ne katılıyorum ne de katılmıyorum diyebildi. %33 daha ziyade katılmadığını, %7 ise daha ziyade katıldığını belirtti. Buna karşın Fransız toplumunda adaletsizlik olduğu hissi diğer partilerin taraftarlarında açık ara daha fazla, örneğin LR taraftarlarında %44 iken FI taraftarlarında %62.

Yeniden Bölüşüm Konusunda İsteksizlik

"Zenginlerden alıp yoksullara vermek gerekir" ifadesine LREM taraftarlarının tepkileri kendi içinde bir bütünlük arz etmiyor ve ılımlı ka-

	Evet	Hayır	Kararsız
FI/PG Taraftarları	%7	%53	%40
PS Taraftarları	%10	%33	%57
LREM Taraftarları	%7	%33	%60
LR Taraftarları	%4	%44	%52
FN Taraftarları	%3	%62	%35
Tüm Fransızlar	%6	%46	%49

Genel olarak Fransız toplumunda adalet hâkimdir diyebilir misiniz?

	Evet	Hayır	Fark	Kararsız
FI/PG Taraftarları	%74	%7	+67	%19
PS Taraftarları	%57	%9	+48	%34
LREM Taraftarları	%29	%30	-1	%41
LR Taraftarları	%16	%46	-30	%38
FN Taraftarları	%39	%24	+15	%37
Tüm Fransızlar	%40	%24	+16	%36

Sosyal adaleti sağlamak için zenginlerden alıp yoksullara vermeli mi?

lıyor. Bütünlük arz etmiyor zira bu konuda net bir yanıtı olan karşıt görüşlülerin sayısı neredeyse aynı, %29 buna katılırken %30'u katılmamış, %41 ise kararsız kalmıştır. İlimliler zira LR taraftarlarında birazcık daha yeniden bölüşümcü olsalar da FN'ye göre daha az, PS ve FI'ye göre çok daha az *yeniden bölüşümcüler*.

SONUÇ

Bu araştırma yukarıda da belirtilen üç soruya yanıt bulmaya çalışmıştır. Bunların ilki LREM taraftarlarının bir bütünlük içinde olup olmadığıdır. Araştırma sonuçlarını konu konu inceleyecek olursak; ekonomi, Avrupa ve toplumsal kesimlere dair (sosyetal) konular (kendi içinde) bir bütünlük arz ederken, toplumsal meseleler ve göç konusunda tam tersine bir ayrışma görülmektedir. Bu iki sorunla ilgili olarak sol ve sağ arasındaki kırılma hem belirleyici olmuş hem de geleneksel partileri olduğu gibi LREM'i de, tıpkı Avrupa konusunda ve ekonomik meselelerde olduğu gibi kendi içinde ayrıştırmıştır. Sonuçlara bir "birlik göstergesi"²⁹ tespit etmek niyetiyle genel olarak bakılacak olursa, LREM taraftarlarının diğer partilerle kıyaslandığında ortada bir yerlerde bulunduğunu söylemek yerinde olacaktır. LR taraftarlarından daha güçlü bir birliktelik söz konusuysen FN taraftarlarına hatta PS taraftarlarına göre de daha zayıf bir birliktelik içinde oldukları söylenebilir.

²⁹ Oluşturduğumuz "birlik göstergesi" kriteri sağduyuyla oluşturulmuştur. Bir partinin taraftarları bir konu hakkında 50/50 ise onlara 1 puan verdik. 60/40 şeklinde ise 2 puan verdik, aynı şekilde 70/30 ise 3 puan verdik.

İkinci olarak LREM taraftarlarının merkezde konumlanıp konumlanmadığı bu çalışmanın önemli bir sorusu olarak gündeme gelmektedir. Görünürde yanıt olumludur. Soldan sağa doğru giden bir doğru üzerinde LREM'in konumu bir taraftan FI ve PS'nin sağında, LR ve FN'in solunda bir yerde ortaldadır. Ancak bu soruya gerçekten yanıt vermek oldukça zordur. LREM'in merkezde konumlanması sola ve özellikle PS taraftarlarına toplumsal kesimlere dair meseleler, demokrasi ve Avrupa konularındaki yakınlığının ve sağa özellikle de LR taraftarlarına, ekonomi ve toplumsal meselelerdeki yakınlığının bir sonucudur. Başka bir ifadeyle "ne sağ ne sol" değil "hem sağ hem sol" dememiz daha uygun olur.

Üçüncü önemli soru ise LREM taraftarlarının bir ortak karakteristik özelliklerinin olup olmadığı sorusudur. İdeolojik olarak robot resme en uygun görünen kalıp elbette liberalizmdir. Yalnız burada iki hususun altın çizmek gerekir. Burada söz konusu olan liberalizm felsefi manada olup oldukça birey merkezli olacak şekilde ekonomik, toplumsal meselelere dair ve siyasî nitelik taşır. Bugünün Fransa'sında mevcut olan bir liberalizm olarak göç konusunda oldukça dirençlidir ve Yascha Mounk'un ifade ettiği "antidemokratik liberalizme" eğilimlidir.³⁰ Bu çalışma hâlâ yanıtlandırılmayı bekleyen bir siyasal strateji sorusunun tekrar sorulmasına

³⁰ Yascha Mounk, Le peuple contre la démocratie, Paris, Éditions de l'Observatoire, La Relève, 2018.

vesile olmaktadır, bir soru hâlâ yanıtlandırılmayı bekliyor, bu durum Emmanuel Macron için bir güç unsuru mu, yoksa bir zaaf mı? Bir yandan LREM taraftarlarının ideolojik bir duruşlarının olması sağlam bir taban oluşturmaları açısından önemli bir avantajdır, diyebiliriz. Diğer taraftan ideolojik ve sosyolojik olarak Fransız toplumunun geri kalan kesimiyle bir ayrışma içinde olması ciddi bir risk faktörüdür. Başkanlık seçimlerinin ilk turunda siyaseten, tabanın darlığı açısından da sosyolojik bağlamda, Fransızların geri kalanından ayrışmaktadır. Belki de zaman içinde farklı yanıtlar ağırlık kazanacaktır. Kısa vadede özellikle de Haziran 2019 Avrupa Parlamento Seçimi için bir elbette bir avantajdır. Bu anlamda kendi içinde birlik olabilmesi, birlikte hareket etmeyi de beraberinde getirecektir.

Eğer bu durum Fransa ortalamasına göre sandığa gitme oranlarını yüksek tutmasına yararsa tabanı genişleyecektir.³¹ Bununla birlikte bu durum orta vadede bir dezavantaja dönüşme riskini de taşıyor. Destek tabanını genişletmemesi nedeniyle, sandıkta olmasa bile toplumsal eğilimler açısından Cumhurbaşkanı azınlıkta kalma riskiyle karşı karşıya kalabilir, böyle bir durumda da reformcu hareketin önü tıkanabilir.

Collection dirigée par Gilles

Finchelstein

et Laurent Cohen

© **Éditions Fondation Jean-Jaurès**

12, Cité Maiesherbes - 75009 Paris

³¹ Katılımsızlık 2014 yılında olduğu gibi %50'ye yükselip, LREM taraftarları %75 civarında oy verseydi, LREM'in desteğini oluşturan taban doğal olarak %20'ye civarında olurdu. (Tabii burada " çekirdek " seçmene eklenecek olan " çeper " seçmeni ihmal ettik.)